

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА З 1955 ГОДА ●

● NO.32(3296) ●

● ЧАЦВЕР, 30 ЖНІЎНЯ, 2012

ШТОТЫДНЁВІК “ГОЛАС РАДЗІМЫ” МОЖНА ЧЫТАЦЬ У ІНТЭРНЭЦЕ: WWW.GOLAS.BY

Вяртанне ў маленства
У Цэнтры беларускай культуры ў Даўгаўпілсе распачаўся новы сезон
Стар. 2

Песня, што не ведала межаў
Сёлета споўнілася 120 гадоў з дня нараджэння знакамітага харавога дырыжора Рыгора Шырмы
Стар. 3

Вобразны свет Мікалая Тарасюка
У творах народнага майстра Беларусі адлюстраваны адметныя моманты сялянскага жыцця, народныя звычаі, традыцыі, святы
Стар. 4

ГАСЦІННАСЦЬ

Водары Моталія і ваколліц

У палескім мястэчку жыве шмат адметных майстроў. Цяпер у іх ёсць магчымасць прадстаўляць свае вырабы на “смачным” мясцовым фэсце, які мае міжнародны статус.

Іван Ждановіч

Помніцца, раней менавіта ў Моталі шыліся прыгожыя і моцныя кажухі. І калі некаму з вясцоўцаў не пасавала канвеернае паліто, падаваліся да тамтэйшых краўцоў-шаўцоў. Шмат на Палессі таленавітых ткачых, рукадзельніц, ёсць гарбары і ганчары. І на фэсце “Мотальскія прысмакі” было нямала палатак з вырабамі народных умельцаў — з саломы, лазы, дрэва, скуру і гліны, нядорага прадаваліся нават старадаўнія саматканыя ручнікі і пакрывалы. Сёння прыярытэты ў адзенні, побытавых рэчах, вядома ж, становяцца іншымі, але людзей майстравых ды працавітых у мястэчку, як бачна, не стала меней. Там, нагадаю,

жыве больш за чатыры з паловай тысячы чалавек. З крэатывам у маталян па-ранейшаму ўсё ў парадку. Ну прыдумалі ж менавіта там, у Іванаўскім раёне Брэстчыны, ладзіць фэст “Мотальскія прысмакі”. Пяты раз гудзела, спявала нядаўна свята, якое мае статус міжнароднага. А заадно маталяне шырока адзначылі і 590-годдзе роднага паселішча.

“Чужым языком смаку не пазнаеш” — мудра кажучь у народзе. Таму не бяру на сябе смеласць апісваць усю смакагу, якой можна было пачаставацца на мотальскіх вуліцах, ды яшчэ і рэцэпты яе запісаць. Назаву хіба: мотальскія каўбаскі, розныя сыры, вэнджаная рыба, пірагі з начынкамі... Ці яшчэ блінцы з тварагом і яблыкамі, дранікі,

Прыгожым атрымалася шэсце творчых гуртоў па мотальскіх вуліцах

шаурма, катлеты, сырнікі... Ай, лепш не ўспамінаць! Каму цікава — сплануйце час так, каб у наступным жніўні ў вас была магчымасць акунуцца ў атмасферу фэста, падыхаць непаўторнымі водарамі мястэчка і ваколліц. У Моталі заўважаюць: лепш адзін

раз нават не ўбачыць, а паспрабаваць. Мне ж падаецца каштоўным на мотальскім фэсце і тое, што дзеі на ім разгортваюцца і ў культурным, і ў дзелавым, эканамічным рэчышчы. Чаго варта хаця б выстава розных сартоў бульбы, якую гатовы прадаваць

і ў іншыя рэгіёны краіны, і за мяжу мясцовыя гаспадаркі. І не толькі пра бульбу гаворка — сямья розных відаў высакаякаснай сельгаспрадукцыі можна было пабачыць, памацаць. А таксама і набыць, і на зуб паспрабаваць.
→ **Стар. 4**

ЗЕМЛЯКІ

Журавіны ў алтайскім садзе

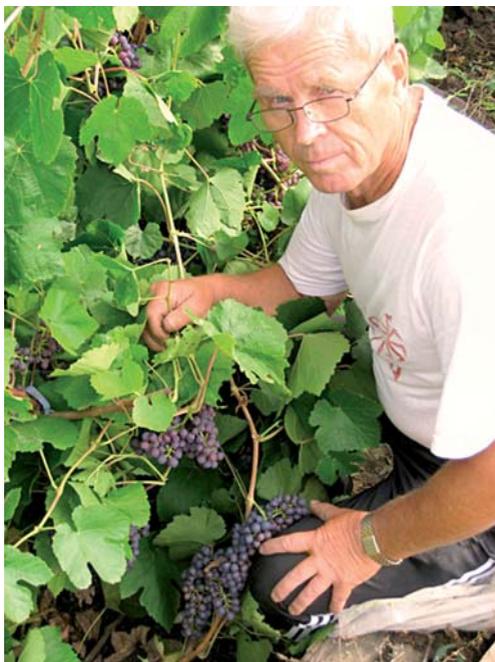
Працавіты чалавек Мікалай Крысковіч — ўрадженец Асіповіччыны

Іван Ждановіч

Чытаю навіны ў інтэрнэце. З дзелавой хронікі кідаецца ў вочы меркаванне аднаго з інвестараў, які хоча размясціць свой бізнес у Беларусі. На пытанне, чаму менавіта тут, шчыра адказвае: маўляў, тут людзі не развучыліся старанна працаваць. Што ж, ваш выбар правільны, спадар інвестар! Мне згадалася, як нядаўна жанчына, ўрадженка Расіі, дзялілася цікавымі ўспамінамі. Паехалі яны з маладым мужам, вясцоўцам з Лідскага раёна, да яе бацькоў у Расію. Адпачыць, пазнаёміцца, бліноў цешчыных паспрабаваць. А той, пабачыўшы паўзакінуты яе агарод, узяўся і за пару дзён увесць яго акуратна пералапаціць звычайнай рыдлёўкай. Паглядзець на “беларускае

дзіва”, смяялася расказчыца, суседзі прыходзілі. А цешча, даведаўшыся, што зяць “не выпендрываецца”, а на самой справе гэтка працавіты, рукамі разводзіла: “Хіба ж цяпер вайна?.. Навошта сябе так не шкадаваць?”

Не выпадкова пішу такія нататкі цяпер, калі на фінішы жніво, гароднінай і садавінай запоўнены прылаўкі рынкаў і магазінаў, радуецца ўраджаю вясцоўцы і старанныя дачнікі. І ўжо рыхтуецца ўся Беларусь, як і землякі ў замежжы, адзначаць “Дажынкi”. Менавіта цяпер будзе да месца расказаць пра Мікалая Крысковіча з Барнаула. Помніцца, заглянуў ён у рэдакцыю пахмурным лістападаўскім

Мікалай Крысковіч і яго вінаград

днём. Быў у Маскве на канферэнцыі суайчыннікаў, потым адведаў сястру ў Мінску, пабываў на магілах родных у Асіповіцкім раёне. Мікалай Крысковіч з 2004 года, з часу ўтварэння ўзначальвае Беларускаю нацыянальна-культурную аўтаномію Барнаула. Прызнацца, пра асаблівы досвед суполкі Мікалай Пятровіч і не расказваў, хоць спраў у яе нямала, пакінуў хіба газеты: пачытайце. Мяне ж зацікавіла ў ім іншае. Аказваецца, ён, радыёінжынер, які доўгі час працаваў на абарончых вытворчасцях, а потым больш за 25 гадоў прыхавочваў школьнікаў да працы, — майстар на ўсе рукі. Пабудоваў, як гаворыц-

ца, ад падмурка да даху моцныя, прасторныя дамы сыну і дачцэ. У яго пад Барнаулам на лецішчы ёсць сад, у якім нават вінаград высыпяе, ну і шмат чаго іншага.

Як мне падаецца, умельства і працавітасць Мікалая Крысковіча самі па сабе, калі нават не браць да ўвагі яго грамадскія клопаты, вялікая каштоўнасць. Бо чалавек, як казалі раней, працаю слаўны. Прызнацца, так неяк павялося, што суайчыннікі нашы “засвечваюць” сваё існаванне ў замежжы пераважна на святах ці фэстах. Тыя дзеі навідавоку, а паўсядзённая праца — не ўсім бачна. Што ж, прыгожа глядзяцца святочныя строі, выступленні на сцэне, і такія фотаздымкі, як вядома, ілюструюць большасць нашых аповедаў пра землякоў.
→ **Стар. 2**

Спявачка Валянціна Шылава з землякамі ў Даўгаўпілсе

ЯК СПРАВЫ, ДЫАСПАРА?

Вяртанне ў маленства

У Цэнтры беларускай культуры ў Даўгаўпілсе распачаўся новы сезон

Заканчваецца лета, і беларуская суполка Даўгаўпілса пачынае ладзіць свае імпрэзы. Новы сезон у Цэнтры беларускай культуры ў Даўгаўпілсе, які называюць яшчэ Беларускай домам, адкрыўся канцэртам спявачкі Валянціны Шылавай. Валянціна Мікалаеўна выканала класічныя творы італьянскіх і рускіх кампазітараў: ары з опер і рамансы. У канцэрте гучалі і песні “Рабіны” і “Зя-зюля” даўгаўпілскіх аўтараў кампазітара Маі Калныні на словы Станіслава Валодзькі. Акампавала спявачку маладая піяністка Юлія Васільева.

Станіслаў Валодзька раскажа пра жыццёвы і творчы шлях зямлячкі, прачытаў прысвечаны ёй верш.

Калі дзяўчынцы было два гады, бацькі пераехалі з ёй жыць у Даўгаўпілс. Тут прайшло яе дзяцінства, тут і вучылася ў музычнай школе. Скончыўшы Ленінградскую кансерваторыю, Валянціна Мікалаеўна працавала ў Грозненскай філармоніі. Потым пераехала жыць у Беларусь, на Радзіму. Дзесьці гадоў яна адпрацавала салісткай у Віцебскай філармоніі. А цяпер па магчымасці наведвае Даўгаўпілс, дзе жывуць яе родныя

— бацькі і сястра з братам.

У завяршэнне канцэрта да спявачкі звярнуліся Генеральны консул Беларусі ў Даўгаўпілсе Віктар Гейсік і старшыня Беларускага таварыства “Уздым” Барыс Іваноў. Яны казалі зямлячцы шмат цёплых слоў і выказалі надзею, што падобныя творчыя сустрэчы будуць мець працяг.

Свята ў Беларускай доме зладзілі сумесна Асацыяцыя творчай інтэлігенцыі Даўгаўпілса “DINA-ART” і беларуская суполка “Уздым”.

Яніна Васілеўская,
метадыст Цэнтры беларускай культуры

ЗВАРОТНАЯ СУВЯЗЬ

Прывітанне з Петразаводска

З Карэльскай Рэспублікі прыйшоў у рэдакцыю ліст ад Наталлі Прушынскай. Удакладняючы свой дамашні адрас, яна дзякуе за тое, што газета “Голас Радзімы” даслаеца ёй у расійскі Петразаводск з рэдакцыі па пошце. “Карэспандэнцыя мне вельмі цікавая, — піша Наталля Андрэеўна. — У прыватнасці, у адным з нядаўніх нумароў мяне парадвала паведамленне пра выставу “У сэрцы з Радзімай”, якая праходзіла ў Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі. Там гаварылася, што на выставе былі прадстаўлены і энцыклапедычны даведнік “Хто ёсць хто сярод беларусаў свету”, і навукова-папулярнае выданне “Беларускае замежжа”. Тая вестка ўсяліла надзею: можа, у кнігах ёсць матэрыялы пра майго бацьку, беларускага пісьменніка Андрэя Мрыя. Хочацца верыць, што і мне калі-небудзь сустрэнуцца гэтыя кнігі”.

Варта нагадаць, што вялікі, змястоўны артыкул пра двойчы рэпрэсаванага і пазней рэабілітаванага пісьменніка Андрэя Мрыя (літаратурны псеўданім Андрэя Шашалевіча), які загінуў у сталінскіх лагерах, ёсць у 6-томным біябібліяграфічным энцыклапедычным даведніку “Беларускія пісьменнікі”, які выйшаў у выдавецтве “Беларуская энцыклапедыя” на пачатку 1990-х гадоў. Там пададзена інфармацыя пра літаратараў як Беларусі, так і замежжа. Паводле звестак прафесара Адама Мальдзіса, які працаваў над выданнем, артыкул пра аўтара рамана “Запіскі Самсона Самася” надрукаваны ў 4-м томе. Твор цяпер вывучаецца ў беларускіх школах, а некаторыя даследчыкі не без падстаў лічаць яго вяршыняй

усёй савецкай сатырычнай прозы наогул. Раман сацыяльнага і палітычнага прадбачання выйшаў на пачатку сталінскіх рэпрэсій, у 1929 годзе, і быццам папярэджаў аб вялікай небяспецы, імя якой — культ асобы.

Між тым і сама Наталля Прушынская, якая нарадзілася ў горадзе Кола Мурманскай вобласці, актыўна працуе на карысць Бацькаўшчыны. Яна літаратурнаразнавец. У падрыхтаванай да публікацыі кнізе “Сузор’е беларускага памежжа” ёсць артыкул і пра нашу суайчынніцу. З яго вынікае, што некаторы час у дзяцінстве яна жыла ў родзічаў у Гомелі і вёсцы Негаўка Буда-Кашалёўскага раёна — маці там настаўнічала, а Наталля вучылася. Пазней Наталля Андрэеўна закончыла Карэльскі дзяржаўны педінстытут па спецыяльнасці рус-

Наталля Прушынская

кая мова і літаратура, нямецкая мова. Выкладала ў школах Петразаводска і Гомеля (1966-1968). Да 1998 года працавала ў Інстытуце мовы, літаратуры і гісторыі Карэльскага навуковага цэнтру Расійскай акадэміі навук, а выйшаўшы на пенсію засталася пазаштатным яго супрацоўнікам. Наталля Прушынская даследуе карэльска-беларускія літаратурныя ўзаемадачыненні. Выдала кнігі “Калевала” ў Беларусі, “Якуб Колас і “Калевала”, “Масты згоды: Пра вывучэнне літаратурных сувязяў Карэліі”. Склала бібліяграфічныя даведнікі “Калевала — помнік сусветнай культуры”, “Летапіс літаратурнага жыцця Карэліі” і іншыя. А жыццю і творчасці бацькі даследчыца прысвяціла кнігу “Новыя звесткі да біяграфіі Андрэя Мрыя” і шэраг артыкулаў у перыёдыцы.

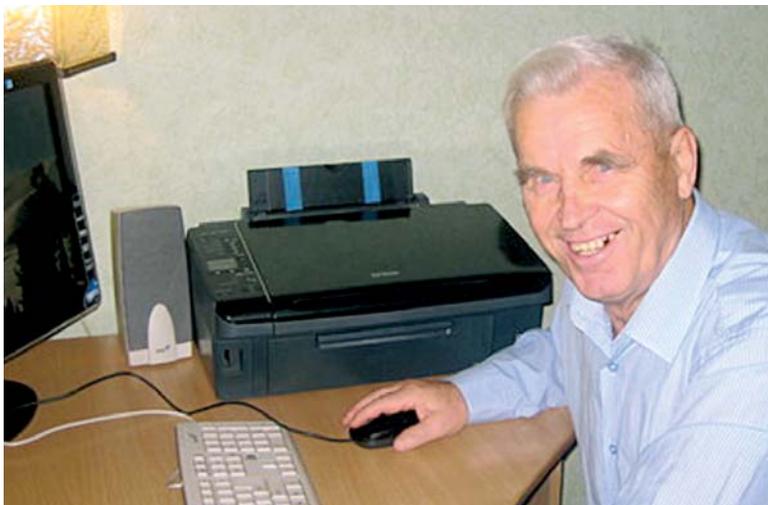
ЗЕМЛЯКІ

Журавіны ў алтайскім садзе

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Аднак мы ж разумеем, што і святы ладзіць — вялікая праца. З яе, працы, усё пачынаецца, за працавітасць беларусаў у свеце цэняць і паважаюць.

Заглянуў днём у інтэрнэт, знайшоў фотаальбомы Мікалая Крысковіча, старонку яго з дэвізам: “Не імкніся пражыць два жыцці. Імкніся дастойна пражыць хоць адно”. Вось працаўнік зняўся на сваіх 12-ці сотках з культыватарам. Тут прыгожае вераснёўскае фота: гаспадар з гронкамі вінаграду. Нехта ў сетцы пакідае, праўда, каментар: маўляў, выраз твару “непарадны”. Крысковіч без крыўд заўважае: “Мяне здымала ўнучка, і мне ўсё роўна было, як я атрымаюся на здымку. Мне ж прыемна мець вынікі сваёй працы: вінаграду пяць лоз, арэхаў пяць кустоў, слівы, грушы, яблыкі, вішні... Што захочу, тое і выгадую”. Пераслухаўшы запіс нашай размовы з алтайскім садоўнікам, які ганарыцца беларускімі радаводнымі каранямі, я ўдакладняю: маразы пад Барнаулам бываюць ажно пад

З камп'ютарам Мікалай Крысковіч таксама сябруе

сорок градусаў...

А ўраджаі ў яго штогод на зайдрасць іншым. Вінаграду Крысковіч збірае па 15-16 вёдзер, розных сартоў, бывае і да двух вёдзер фундука. Капрызны, цеплалюбівы сорт вінаграда Рызамат, “вялікі, як сліва”, вельмі ў нямногіх садоўнікаў суровага Алтая высыпае, у тым ліку і ў нашага земляка. Ён нават кусцікі журавін разам з мохам прывёз з

Асіповіччыны, спрабаваў вырошчваць! Вымерзлі, на жаль, але цяпер, прызнаўся Мікалай Пятровіч, ён ужо ведае “правільны ход” і збіраецца паўтарыць эксперымент. “Вядома ж, я частую многіх і вінаградом, і яблыкамі летнімі ды асеннімі, і грушамі, землякам таксама з тых пладоў шмат перападае, — заўважае садоўд і кіраўнік беларускай суполкі Барнаула ў адной асобе.

— Я ганаруся, што мне ўдалося фактычна стварыць куточак зямлі беларускай на Алтаі”. А цікава было б, падумалася мне, землякам (талакою!) на базе гэтага — ці іншага — дачнага ўчастка стварыць “Беларускае лецішча” — як свой загарадны аграрна-культурна-этнаграфічны цэнтр. Каб і самім там збірацца, і сяброў, і родзічаў у госці запрашаць. Як прыклад для іншых, на славу Беларусі. Можа, варта паспрабаваць? Не толькі ж танцамі ды песнямі можна пра сябе і сваю Бацькаўшчыну свету раскаваць.

...Ён нарадзіўся ў перадваенным 39-м, перажыў вайну, акупацыю, асірацеў: бацька, пававаўшы і ў партызанах, і на фронце, загінуў, вызваляючы Польшчу — пад Кракавам. Пасля школы Крысковіч працаваў на будоўлях Мінска, потым, у 58-м, аднакласніца паклікала на Алтай, ён і паехаў. “Чалавек шукае, дзе лепш?” — спрабую даведацца, чаго ж зямляк падаўся ў далёкі край. “Мне нідзе не кепска, мне ўсюды добра, бо я — працавіты чалавек”, — здзіўляе нечака-

ным адказам Мікалай Пятровіч. З далейшай размовы, аднак, стала зразумелым: шкадуе ён, што не атрымалася пасля службы ў Омску вярнуцца на Бацькаўшчыну, па якой тужыць дагэтуль. Там, на Алтаі, расце ягоны сад, квітнее жывая галінка роду, там яго аднадумцы і сябры. Беларус прызнаўся, што раней іншым людзям дапамагаў закладваць сады, асвойваць дзялянку пад агароды, а самому за рознымі клопатамі часу працаваць на сваім участку не хапала. Цяпер мае і “свой кут”, і час для любімай справы: працы на зямлі. “Мой сад — гэта я. Без мяне прападзе там усё, бо працаваць на зямлі цяпер далёка не ўсе ахвочыя...” — гэта з апошніх шчымых прызнанняў Крысковіча ў інтэрнэце.

Эх, ну хто ж такіх працавітых беларусаў яшчэ зразумее, як не мы самі? І кожны з чыгачоў “Голасу Радзімы”, пэўна, добра і сам усвядоміў, чаму ў глыбінях душы садавода-беларуса з Алтая разам з туюгой па Радзіме ўсё ж цепліцца надзея — вярнуцца...

ПОВЯЗЬ ЧАСОЎ

Песня, што не ведала межаў

Сёлета споўнілася 120 гадоў з дня нараджэння знакамітага харавога дырыжора Рыгора Шырмы. А ў чэрвені 1958 года яго капэла ўпершыню гастралывала на захад ад Буга...

Калі кажуць, што песня збліжае народы і ўзвышае душу, варта згадаць і дырыжора-юбілера. Рыгор Раманавіч, нагадаем, нарадзіўся ў 1892 годзе ў вёсцы Шакуны Пружанскага павета Гродзенскай губерні — цяпер тэрыторыя Брэстчыны. Вядомы як харавы дырыжор, фалькларыст, грамадскі і музычны дзеяч, публіцыст, літаратуразнавец. Мала хто з нашых суайчыннікаў дасягнуў у культурнай дзейнасці такога высокага прызнання грамадства: Рыгор Шырма ў 1955 годзе стаў народным артыстам ССРСР, а ў 1977-м і Героем Сацыялістычнай Працы. Яшчэ ў лістападзе 1939 года ён арганізаваў і да 1970-га ўзначальваў Дзяржаўную акадэмічную харавую капэлу БССР, якая з 1978 года носіць яго імя. Калектыву і цяпер добра вядомы амаатарам спеваў. На сайце Беларускай дзяржаўнай філармоніі можна прачытаць, што Заслужаны калектыву Дзяржаўная акадэмічная харавая капэла Рэспублікі Беларусь імя Рыгора Шырмы і сёння з’яўляецца “сапраўдным захавальнікам і прапагандыстам каштоўнасцяў народнай музыкі, твораў сучасных кампазітараў, шэдэўраў сусветнай класікі”. Цяпер капэлай кіруе народная артыстка Беларусі Людміла Яфімава.

Апантанам спеўным мастацтвам сялянскі хлопец з Пружаншчыны быў удзельнікам Першай сусветнай вайны, пасля якой актыўна ўключыўся ў беларускі рух. У 1924 годзе ён арганізаваў хор у Пружанах, а з 1926-га выкладаў спевы ў Віленскай беларускай гімназіі, да таго ж быў там і выхавацелем у інтэрнаце. Вядома ж, далучаў да культуры гімназістаў найперш праз спевы, стварыў шэраг харавых калектываў, у тым ліку і хор Беларускага саюза студэнтаў у Вільні, быў у ліку актывістаў Таварыства беларускай школы. Пазней Рыгор Раманавіч стаў адным з заснавальнікаў грамадскай арганізацыі “Беларускае таварыства па сувязях з суайчыннікамі за рубяжом” — цяпер вядомае як таварыства “Радзіма”. Зрэшты, не будзем пералічваць усіх яго заслуг перад беларускай культурай. Зга-

даем толькі адну цікавую старонку з жыцця шырмаўскай харавой капэлы.

Як ладзілася першая гастрольная паездка спевакоў “на захад”, я шмат даведаўся ад іх саміх. Як вядома, 50-60-я гады ў жыцці Харавой капэлы БССР былі вельмі яркімі. Выконваліся складаныя творы, артысты заваёўвалі любоў і павагу слухачоў, знаўцаў і аматараў харавога мастацтва, пра іх ухвальна пісалі крытыкі. Майстэрства расло, спевакі бралі адну мастацкую вяршыню за другой. Слава перасягнула межы Савецкага Саюза, і капэлу запрасілі выступіць у братнюю Польшчу.

Рыхтуючы калектыву да першай гастрольнай паездкі за мяжу, Рыгор Раманавіч уключыў у праграму лепшыя беларускія і польскія

кожнага выязнога, а тым больш калектыву “прапускалі праз ідэалагічнае сіта”, вызначаючы ступень ідэйнасці, лаяльнасці, патрыятызму. І творы адбіраліся строга паводле іх ідэйнай скіраванасці і высокага мастацкага ўзроўню. За ўсё асабістую адказнасць нёс мастацкі кіраўнік, і трэба было яму мець вялікі аўтарытэт, бездакорную рэпутацыю ў вачах высокакапастаных дзяржчыноўнікаў, каб атрымаць “дабро” на выезд за мяжу. Рыхтаваўся калектыву да гастролі з творчым уздымам і хваляваннем. Казалі, спецслужбы цікавіцца і радаводамі артыстаў: ці няма ў чым родзе-племні “чорных плямін”? Яшчэ ж няшмат гадоў прайшло пасля жорсткай вайны... І некалькім артыстам было адмоўлена ў выездзе без

Беласточчыне калектыву прымалі вельмі цёпла: пасялілі ў шыкоўных атэлях, частавалі ў рэстаранах. Цеплыня і шчырасць гаспадароў засталіся ў памяці артыстаў на ўсё жыццё. І было ў той гасціннасці выяўленне перш за ўсё сімпатыі, захапленне талентам, прыязнасць польскіх сяброў да Рыгора Шырмы, якога беластоцкая зямля добра памятала. Гэта ж там ён стварыў Беларуска-польскі ансамбль песні і танца, які паўстаў на вяршыні славы Дзяржаўнай акадэмічнай харавой капэлай.

Праграма чэрвеньскіх выступленняў капэлы ў Польшчы была насычаная, канцэрты праходзілі з аншлагам, многія творы выконваліся на “біс”. У артыкуле “Кветкі і гарачыя апладысменты” “Газета Беластоцка” пісала: “Рэпертуар калектыва быў вельмі багаты і разнастайны. Складзены ён не толькі з беларускіх, рускіх, украінскіх, венгерскіх і польскіх народных песень, але і з твораў усходне- і заходнееўрапейскіх класікаў. Цудоўна былі выкананы “Калыханка” Моцарта і “Гімн працы” Гендэля. Шмат апладысментаў атрымаў калектыву за польскія песні... Найбольш гарача прымаліся беларускія песні. “Зорку Венеру” і “Вечарынку ў калгасе” калектыву павінен быў паўтараць — публіка не хацела адпускаяць артыстаў са сцэны”. А “Трыбуна люду” дала такую ацэнку шырмаўцам: “Варшаўская публіка патрабавальная, бачыла даволі многа і вельмі добрых калектываў. Мастацтва сярэдняе, нават добрае, але не вельмі добрае, не задаволіць яе. Дарма так непакоіўся таварыш Шырма. Звычайныя апладысменты можна лічыць далікатнасцю, але публіка, нават вельмі ветлівая, не патрабуе “бісаў” так настойліва, як на канцэрце ў зале Кангрэсаў у сераду”. У артыкуле пад назвай “20 тысяч глядачоў апладзіравалі ў Польшчы Дзяржаўнаму харавому калектыву БССР” газета “Жычэ Варшавы” пісала: “Шмат яркіх вакалістаў, выдатныя басы, якія спяваюць дзесьці ў контрактаве, вельмі добрая дыкцыя (дакладна чуваць кожны склад) — усё гэта прынесла велізарны поспех Бела-

Рыгор Шырма на Беласточчыне

рускаму хору ў Варшаве”.

Самы строгі крытык і суддзя артыстаў — слухач, а рэакцыя залы — той барометр, які адзначае ўзровень выканальніцкага майстэрства. Зрэшты, тое ведае кожны, чья творчасць звязана са сцэнай.

Ніводнага дня не было ў калектыва на польскай зямлі без канцэрта і сустрэч з інтэлегенцыяй, рабочымі, вяскоўцамі. Польскія сябры склалі артыстам цікавую праграму экскурсій. Яны пабывалі ў мястэчку Жалязова Воля, на радзіме вялікага Шапэна. Наведалі касцёл, у якім працаваў Капернік. Пачулі пра “Воўчае лагава” — жалезабетонны бункер Гітлера, наведалі іншыя гістарычныя мясціны. Некаторыя з момантаў тых сустрэч відаць на фотаздымках, якія збіраю ў сямейным архіве мой дзед, былы артыст шырмаўскай капэлы Аляксандр Жураў. Калі гастролі калектыву завяршаліся, 27 чэрвеня быў цёплы прыём артыстаў у Міністэрстве культуры Польскай Народнай Рэспублікі. А праз дзень капэла накіравалася ў Мінск. Везлі артысты дадому вялікія ўражанні ад убачанага і пачутага, памяць пра шчырыя апладысменты слухачоў.

Дарэчы. Памяць пра Рыгора Шырму ўшанавана памятнымі дошкамі, знакамі і на яго малой радзіме ў Шакунах і Пружанах. У райцэнтры дзіцячая Школа мастацтваў носіць яго імя. Пры школе дзейнічае музей, прысвечаны земляку, які стварыў дырыжор Якаў Малайчук. Ён жа кіруе камерным хорам пры пружанскім Палацы культуры, у рэпертуары якога шмат шырмаўскіх песень.

Васіль Жураў, супрацоўнік Інстытута культуры Беларусі

2012 год. Свята ў Пружанах у гонар Рыгора Шырмы

народныя песні, творы савецкіх і замежных кампазітараў. Вядома ж, шматразова “пераваяную” праграму некалькі разоў праслухоўвалі адказныя чыноўнікі. А хваляванне не пакідала артыстаў. Толькі Шырма заставаўся спакойным, жартаваў, падбадзёрваў: “Хлопцы, не апускайце крылы! Я веру ў вас!..” Сапраўды, увесь немалы калектыву, у якім было 76 спевакоў, былі чуйным інструментам у руках маэстра, паслухмяным яго волі, парыванню, жэсту. Спевакі, расказваюць былыя ўдзельнікі капэлы, нават па нахмуранасці ці ўздыме броваў, ва ўздрыгванні павек, у суровасці ці прасветленасці твару бачылі “ацэнку” вакалу.

Тая паездка шырмаўцаў у Польшчу была важнай культурнай падзеяй для Беларусі. Тады ж

тлумачэння прычын, у тым ліку Антону Царанкову — лепшаму спеваку, дыменту калектыва. У яго быў магутны, аksamітнага тэмбру бас амаль на тры актавы. Шырма ўступіўся, змагаўся за яго — і ўрэшце спеваку ўсё ж дазволілі выезд у складзе капэлы.

І вось 12 чэрвеня 1958 года капэла цягнуком Масква—Варшава з мінскага чыгуначнага вакзала рушыла на Захад. Артысты займалі два купэйныя вагоны, брэсцкія мытнікі артыстаў амаль не правяралі, дзеля фармальнасці зазіралі ў пашпарты. На нейкім польскім паўстанку артыстаў пакармілі ў рэстаране смачным абедам, потым перасадзілі ў два камфартабельныя аўтобусы і павезлі ў Беласток. Які, як вядома, раней быў беларускім горадам. На

1958 год. Выступленне Беларускай дзяржаўнай харавой капэлы ў Польшчы.

ТРАДЫЦЫ

Вобразны свет Мікалая Тарасюка

У творах народнага майстра Беларусі адлюстраваны адметныя моманты сялянскага жыцця, народныя звычаі, традыцыі, святы

Кацярына Мядзведская

Выстава ўнікальнага творцы, захавальніка народнай культуры Мікалая Тарасюка ў Мінску, у Музеі сучаснага выяўленчага мастацтва, праходзіла ўпершыню. Ладзілася да 80-годдзя майстра і стала вельмі прыемным падарункам яму. Спадар Мікалай ніколі, пэўна, і не марыў пра славу і папулярнасць, аднак яны самі прыйшлі да яго. “З дзіцячых гадоў рабіў з гліны — коніка, кароўку, сабачку, гаспадарскія рэчы... — расказваў на выставе майстар. — А як стаў пастушком, то пачаў вырабляць фігуркі з дрэва”.

Мікалай Тарасюк зрабіў у сваёй хаце ў вёсцы Стойлы Пружанскага раёна Брэстчыны сапраўдны музей, дзе выстаўлены амаль паўтысячы работ. І назваў экспазіцыю “Успаміны Бацькаўшчыны”. Прыязджаюць туды, на ўскрай Белавежскай пушчы, турысты з усяго свету: з Германіі, Японіі, Амерыкі... А вабяць цікаўных людзей, пэўна, перш за ўсё шчырасць і адкрытасць, з якімі сустракае гаспадар гасцей і якімі поўняцца яго творы. “Я нічога не

выдумляю з галавы, усе мае работы з жыцця ўзяты”, — гаворыць майстар.

На выставе “Страчаны рай” у Музеі сучаснага выяўленчага мастацтва можна доўга разглядаць зробленыя ім кампазіцыі на тэмы сялянскага жыцця. Звычайна ж падзеі, важнай для чалавека, спадар Мікалай прысвячае цэлому сям’я, а не асобным членам сям’і. У працах у вясельніцкім ўласным доглядзе, успаміны. І ў кожнай адчуваюцца ўласцівыя вясельніцкія гумар, як і глыбокае разуменне ім жыцця.

Глядзіш на

Дзякуючы майстру лёгка заглянуць у мінулае

Мікалай Тарасюк паказвае свае творы ў Музеі сучаснага выяўленчага мастацтва

гэтае рукатворнае багацце і разумееш: час у вёсцы бяжыць не так хутка, як у горадзе. Драўляныя фігуркі прадстаўляюць сцэны з сапраўднага тамтэйшага жыцця. Таго, што яшчэ не знікла ў моцнай памяці спадара Мікалая. І твары драўляных чалавечкаў твары яго аднавяскоўцаў нагадваюць. Дзед-майстар паказвае “і як мужычок нараджаецца, і як працуе, і як святы адзначае”. Цэлыя сям’і твораў прысвячае Калядам, Вялікадню, вяселлю, хрэсьбінам. Дзіўна, але ж і хаты, і драўляная царква, створаныя рукамі майстра, глядзяцца як сапраўдныя. У царкве дык нават званы звоняць, а ўнутры — ідзе служба: людзі трымаюць свечкі, слухаюць святара. А вось сцэнка, як ішлі вясельніцкія на сенакосе разам, весела, з песнямі.

А побач: дружная мужычынская талка будзе новую хату.

Мастацтвазнаўцы цяпер называюць творчасць Мікалая Тарасюка “наіўным” ці “прымітыўным” мастацтвам, дзе праз абагульненні праступаюць ідэя, вобраз, падзея. Аднак як ні назаві тое, чым займаецца майстар, — гэта цікава, нова, самабытна. Нездарма і дырэктар Музея сучаснага выяўленчага мастацтва Наталля Шаранговіч разгледзела ў творчасці майстра з глыбінкі ўнікальную мастацкую з’яву. “Творы Мікалая Тарасюка маюць непаўторную выяўленчую самабытнасць і моцна звязаны з спрадвечнай народнай традыцыяй”, — упэўнена яна. На погляд Наталлі Шаранговіч, “драўляны свет” са Стойлаў — гэта самае сапраўднае сучаснае канцэптualaе аўтарскае мастацтва.

Сапраўды, творчасць вясельніцка-юбіляра прыкметная, яскравая ў сваёй непаўторнасці. Таму не выпадкова і такая ўвага да яго работ. Мікалай Тарасюк прызнаны народным майстрам Беларусі, а некалькі год таму стаў лаўрэатам спецыяльнай прэміі Прэзідэнта “За духоўнае адраджэнне” — за стварэнне ўнікальных драўляных расфарбаваных кампазіцый, асабісты ўклад у адраджэнне

і развіццё народных традыцый драўлянай скульптуры. У 2008 годзе быў выдадзены і альбом-манаграфія “Сялянская энцыклапедыя ў творах Мікалая Тарасюка”. Дарэчы, гэта першае ў краіне выданне падобнага кшталту пра творчасць народнага майстра.

Нягледзячы на свой паважаны ўзрост, Мікалай Тарасюк і сёння ўдзельнічае ў шматлікіх выставах, кірмашах народнай творчасці, з задавальненнем паказвае свае шматгадовыя набыткі. Экспазіцыя яго твораў нядаўна пабывала ў Польшчы, а многія работы разьбіра знаходзяцца ў Нацыянальным музеі гісторыі і культуры Беларусі, Брэсцкім абласным краязнаўчым музеі, музеі “Пружанскі Палацкі”, Брэсцкім абласным грамадска-культурным цэнтрам.

З невялікай вёскі ўласнаю карпатліваю працаю прабіўся вясельніцка-юбіляра ў вялікі свет мастацтва. Добры прыклад для іншых. І хто ведае, можа і ягоны музей “Успаміны Бацькаўшчыны” хутка пераедзе са Стойлаў, скажам, у Пружаны ці Брэст. А мо і ў Мінск. Бо цікава, а не творчасці самабытнага майстра вялікая, а ў гарадах з ягоным “драўляным народам” зможа бліжэй пазнаёміцца значна больш людзей.

ГАСЦІННАСЦЬ

Водары Моталія і ваколліц

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Славу ты ўжо кулінарны фэст даўно не скардзіцца на адсутнасць турыстаў. Яго хвалючыя пахі забавліваюць сотні гасцей як з навакольных вёсак і гарадоў, так і з замежжа: Украіны, Расіі, Польшчы, Ізраіля. Між тым маталіне ганарацца сваімі вядомымі землякамі. Сёлета зладзілі цэлую галерэю іх партрэтаў ля Дома культуры. І ахвотна расказваюць гасцям, напрыклад, пра тое, што з іх мястэчка родам і Хайм Вейцман, першы прэзідэнт Ізраіля.

Галоўныя дзеі фэста “Мотальскія прысмакі” разортваліся ў цэнтры мястэчка, ля Дома

культуры, дзе местачкоўцы змайстравалі вялікую сцэну. Але фэст выпраменьваў вясёлую, стваральную энергію па вялікім наваколлі аграгарадка. Усіх нібы закручваў, уцягваў у кулінарна-музычны местачковы карагод. З адметнай мотальскай паляшчэцкай гаворкай ды такімі ж непаўторнымі прысмакамі. Дарэчы, напярэдадні фэсту там прайшоў цікавы круглы стол пад назвай “Мотальскія чытанні: мястэчкі Беларусі ў прасторы і часе”. На ім культуролагі, гісторыкі, этнографы гаварылі, што і сучаснае слова аграгарадок наўрад ці выцісне з беларускіх гаво-

Прысмакі мотальскіх кулінараў — на любы густ

рак жывое, каларытнае, даўняе слова: мястэчка. У якога, пагадзіцеся, ёсць свой адметны і водар, і смак.

І апошняе. Адна з маіх таленавітых калег, якая вырашыла паглядзець на Моталь і яго жыхароў не толькі праз прыз-

му фэсту, прыехала туды на дзень раней — пераначавала ў мясцовай гаспадыні, паглядзела на яе побыт, і сама, устаўшы ў шэсць гадзін раніцы, паспрабавала падаць казу ды іншай сялянскай працай заняцца, і проста ежы сялянскай паспытала. Апошні сказ з яе цёплага мотальскага рэпартажа такі: “Сырадой, вясковыя яйкі, дамашняя бульбачка, памідоры і гуркі з градкі на сняданак — цяжкая праца папярэднічала гэтай Богам дадзенай раніцы”. Так што — зямны паклон вам усім, дарагія жыхары Моталія! І за ваш незвычайны фэст, і за вашу паўсядзённую працу.

Заснавальнік:

Установа Адміністрацыі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь «Рэдакцыя газеты «Светская Беларусь»».

Вул. Б. Хмяльніцкага, 10*, 220013, Мінск

Рэдактар

Віктар Міхайлавіч Харкоў

Адрас рэдакцыі:

пр. Незалежнасці, 44, Мінск, 220005

Рэгістрацыйнае пасведчанне № 61.

Выдадзена 2 сакавіка 2009 г. Міністэрствам інфармацый Рэспублікі Беларусь

Бюро па рэкламе:

Тэл. +375 17 290 60 11

Тэлефон рэдакцыі:

+375 17 288 17 82;

факс: +375 17 290 68 31

E-mail: golas_radzimy@tut.by

Аб’ём выдання: 1 друк. арк.

Тыраж: 1945, Заказ: 0914

Газета надрукавана на Рэспубліканскім унітарным прадпрыемстве «Выдавецтва «Беларускі Дом друку». ЛП №02330/0494179 ад 3.04.2009. Праспект Незалежнасці, 79, 220013, Мінск

Час падпісання ў друк: 20.10

Выходзіць 1 раз на тыдзень

Паціцці рэдакцыі і аўтараў, матэрыялы якіх друкуюцца на старонках “Голасу Радзімы”, могуць не супадаць.

© “Голас Радзімы”, 2012